

Expunere de motive

În România, conform Recensământului din anul 2011, peste 162.375 de persoane nu au adăpost. Cifre exacte nu se pot identifica cu ușurință, deoarece specificul problemei face foarte dificilă analizarea statistică a situației. Coordonarea între actorii instituționali implicați este precară, ceea ce generează o scădere a impactului și a eficienței serviciilor oferite.

Potrivit Cartei Albe a Tinerilor fără Adăpost din România, un document al Grupului de Lucru pentru Tinerii Fără Adăpost, format din reprezentanți ai Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, ai Ministerului Tineretului și Sportului, Ministerului Muncii și Justiției Sociale, Asociației Young Initiative, Fundației Parada, ai direcțiilor generale de asistență socială și protecția copilului din sectoarele Municipiului București și ai altor organizații neguvernamentale, serviciile trebuie să se adapteze la nevoile reale din teren și să ofere soluții corespunzătoare. Pentru a ameliora situația tinerilor fără adăpost, crescând speranța de viață și calitatea vieții acestora, dar și șansele de reintegrare socio-profesională, sunt necesare pachete de politici publice care să aducă corecții, să nuanțeze, să aducă abordări noi. În multe cazuri mici ajustări pot duce la efecte majore, nefiind necesare schimbări legislative majore sau o reformă profundă.

Una dintre principalele probleme identificate în rândul persoanelor fără adăpost este lipsa documentelor de identitate. Având în vedere lipsa domiciliului, apare imposibilitatea eliberării unor acte de identitate cu valabilitate mai mare de 1 an.

O altă categorie vulnerabilă o reprezintă tinerii care părăsesc sistemul de protecție a copilului. În momentul plecării din sistemul instituționalizat, pot ajunge o dată cu pierderea domiciliului inclusiv până la pierderea documentelor. Și aceștia au nevoie de o carte de identitate provizorie.

Pentru că, persoanele fără adăpost pot obține doar acte de identitate provizorii, cu o durată limitată de valabilitate, aceste persoane sunt obligate să solicite la scurt timp întocmirea unei noi cărți de identitate provizorii. În plus, această situație conduce la sporirea birocrăției și a timpului de procesare în rândul autorităților locale competente, precum și la descurajarea persoanei fără adăpost de a solicita o carte de identitate și a intra în legalitate.

Un document de identitate provizoriu reprezintă din start o restricționare la o serie de drepturi pe care persoanele ar trebui să le aibă în mod normal și generează o serie de situații precum:

- Imposibilitatea accesării beneficiilor sociale, educaționale și mai ales de sănătate de către persoanele fără adăpost.
- Creșterea riscurilor asociate și a birocrăției în cazul anumitor evenimente nedorite de ordin medical sau infracțional.
- Dificultatea oferirii de produse de bază fundamentale sau a unor servicii

În documentul de politică publică al Centrului de resurse juridice - Facilitarea accesul la documente de identitate pentru persoanele vulnerabile – se clarifică situațiile în care se eliberează cartea de identitate

provizorie - în cazul în care persoana face parte dintr-un grup vulnerabil, conform legii, și nu își permite un domiciliu sau nu prezintă toate documentele necesare în vederea eliberării cărții de identitate. În această situație, singura posibilitate de a obține actul de identitate, o reprezintă cartea de identitate provizorie, cu valabilitate de maximum 1 an, în acest moment.

De asemenea, în ceea ce privește minorul, domiciliul său este la părinți, la reprezentantul legal sau la persoana fizică sau juridică căreia îi este încredințat în plasament. Astfel, domiciliul său este la centrul de plasament dacă părinții nu sunt cunoscuți sau nu pot fi identificați.

Legea nu reține nicio soluție specifică pentru minorii care au împlinit vârsta de 14 ani, dar în cazul cărora părinții (reprezentații legali) ai acestora nu pot să facă dovada domiciliului. Se poate considera, pe cale de consecință, că soluția este un act de identitate provizoriu.

Această situație este dăunătoare pentru minor, care până la împlinirea vârstei de 14 ani se bucura pe deplin de recunoașterea în întregime a dreptului la identitate în baza certificatului de naștere.

Așadar, soluția pe care statul o aduce pentru persoanele defavorizate, care nu au posibilitatea de a prezenta dovada de domiciliu – cartea de identitate provizorie – are o valoare semnificativ mai redusă raportat la o carte de indentitate cu valabilitate obișnuită. Este adevărat că acest document provizoriu reprezintă o excepție de la regula generală, creată tocmai pentru a sprijini persoanele care nu dețin toate documentele necesare pentru o carte de indentitate clasică, această soluție este însă insuficientă și restrânge dreptul la identitate.

De exemplu, pentru o persoană vulnerabilă, care trăiește pe străzi sau care nu are resursele necesare pentru a interacționa cu birocrăția statului în condiții optime (de exemplu, aflată într-o situație de analfabetism), reînnoirea anuală a actului de identitate reprezintă un proces prea complicat și, de multe ori descurajant.

Având în vedere faptul că prezentarea actului de identitate reprezintă o necesitate aproape permanentă în relații esențiale: angajare, servicii medicale, acces la educație, prin actul provizoriu de identitate se crește potențialul de a spori discriminarea, indicând imediat starea de vulnerabilitate.

În acest fel, situației de sărăcie în care se află o persoană i se adaugă și cea de discriminare, prin scăderea credibilității, de exemplu, în fața unui potențial angajator sau în fața personalului medical care ar trebui să o trateze.

Nu în ultimul rând, având în vedere perioada de valabilitate de până la 10 ani a cărții de identitate standard, considerăm că extinderea valabilității cărții de identitate provizorii de la 1 la 2 ani nu este de natură să creeze dezavantaje altor categorii sociale sau să descurajeze cetățenii care pot obține cartea de identitate standard de la a mai face acest demers.

De asemenea, modificări minore referitoare la creșterea rolului pe care serviciile publice de asistență socială îl au în lucrul cu persoane fără carte de identitate, precum: posibilitatea ca acestea să solicite eliberarea cărții de identitate în numele persoanei care are nevoie de ea sau posibilitatea de a lua în evidență la adresa instituției persoane care sunt localizate în aria acesteia, sunt măsuri care fluidizează procesul de identificare a persoanelor care sunt în imposibilitatea de a se descurca singure. Rolul pe care organizațiile nonprofit îl au în lucrul și susținerea persoanelor vulnerabile este unul extrem de important, datorită flexibilității procedurilor proprii acestea pot să soluționeze mult mai rapid

problemele unei persoane care nu are document de identitate, de exemplu. De aceea, propunerea legislativă include și posibilitatea ca furnizorii de servicii sociale acreditați conform legii, să poată înscrie persoane fără adăpost la domiciliul sau reședința organizației.

Având în vedere cele menționate anterior, la care se adaugă o degrevare birocratică atât pentru funcționarii care se ocupă de eliberarea documentelor de identitate, cât și pentru persoanele în situație de vulnerabilitate, propunerea de modificare legislativă a O.U.G. 97/2005 prevede următoarele:

- generarea de C.N.P.-uri suplimentare să se poată realiza și la solicitarea serviciilor publice de asistență socială
- eliberarea actului de identitate și la solicitarea serviciilor publice de asistență socială pentru persoanele care se află într-o situație de vulnerabilitate
- extinderea valabilității cărții de identitate provizorii la minimum 2 ani, marja de apreciere a valabilității documentului aflându-se în continuare la dispoziția autorităților statului care o pot elibera cu perioadă între o lună și 2 (doi) ani
- extinderea posibilității pentru persoanele fizice care nu posedă act de identitate să le fie înscris domiciliul sau reședința la adresa instituției sau centrului în aria căruia au fost localizate sau la adresa unei persoane juridice de drept privat și fără scop patrimonial, care funcționează conform Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, acreditată ca furnizor de servicii sociale.

Față de cele de mai sus, a fost elaborată prezenta propunere legislativă, pe care o supunem Parlamentului spre aprobare.

Inițiator:

Gabriela-Maria PODAȘCĂ

Deputat Neafiliat

